

Uitsluiting in Vlaanderen

INLEIDING

In deze nota heb ik definities en doelgroepen van uitsluiting bestudeerd op nationaal en regionaal vlak op het gebied van Armoedebestrijding en Tewerkstelling. Er wordt uitgegaan van de Nationale Actieplannen, om dan de Vlaamse Actieplannen te bestuderen.

Ilse Vanderstukken, RECES augustus 2005

I ARMOEDE

1 Het Nationale Actieplan

1.1 Definities en terminologie¹

Monetaire armoede In België behoort in 2001 [1] 13 % van de bevolking tot de groep die een verhoogd armoederisico loopt (inkomen beneden 60% van het mediaaninkomen).

Maatschappelijke Integratie en participatie

Eén indicator in verband met het sociale netwerk meet de frequentie van de contacten met vrienden, kennissen of familieleden die niet inwonen. Een andere indicator betreft de omvang van het sociaal netwerk.

1.2 Doelgroepen

PERSONEN MET EEN LAAG INKOMEN

1. Bevorderen van de participatie van uitgeslotenen aan het beleid inzake sociale insluiting.
2. Bevorderen van de toegang tot cultuur, sport en vrijetijdsbesteding
3. Tewerkstelling in sociale economie en nabijheidsbanen, levenslang leren.
4. Verbeteren en uitbreiden van het aanbod aan sociale huisvesting
5. Preventie van dak- en thuisloosheid

JEUGD

Bevorderen van de participatie van de meest kwetsbare doelgroepen

GEZINNEN

1. Ondersteuning en aanmoediging van gezinnen om thuis zieken, gehandicapten en ouderen te verzorgen

2. Bevordering van initiatieven voor kwetsbare gezinnen

PLATTELANDBEWONERS

Optreden ten behoeve van de meest kwetsbare groepen

LAAGGESCHOOLDEN Nemen van maatregelen om specifieke achterstanden of barrières voor onderwijsdeelname weg te nemen voor bepaalde groepen

---

¹ NAP/incl <http://www.mi-is.be/Diensten-Services/NAP/HTML/NL/NAP2003-2005>

KINDEREN, MIGRANTEN, ILLEGALEN, PERSONEN MET EEN LAAG INKOMEN, DRUGGEBRUIKERS

Gezondheid

1. Preventieve aanpak van sociale uitsluiting door gezondheidsproblemen
2. Voorkomen van verarming door gezondheidsproblemen
3. Bevordering van de integratie van mensen met psychische problemen
4. Bevordering van de integratie van drugs- en alcoholverslaafden

2 Het rapport Politieke participatie en het NAPincl: werk aan de winkel

Het rapport is een eerste bijdrage in een proces van collectief overleg van de verenigingen en de netwerken armoedebestrijding.

Vanuit hun ervaring aan diverse vormen van politiek overleg, beklemtonen de verenigingen dat "participatie" een meer fundamentele deelname aan het beleid inhoudt dan inspraak, consult, of gehoord worden in het kader van politieke hoorzittingen.

Definitie en terminologie

Participatie wijst voor hen op een structureel betrokken worden in het raam van een vaste overleggroep, waarbij de partners van het overleg zich ten opzichte van elkaar engageren en daarbij de inhoud, de timing en de procedure van hun gezamenlijk beraad overeenkomen. De verenigingen onderstrepen de meerwaarde van politieke participatie van mensen in armoede: 1°/ participatie verhoogt de kansen op sociale insluiting en op volwaardig burgerschap; 2°/ mensen in armoede worden mede de dragers van de noodzakelijke maatschappelijke veranderingen; 3°/ het beleid wordt adequater afgestemd op de reële noden; 4°/ participatie biedt kansen op beleidsevaluatie.

3 De krachtlijnen van het Vlaamse armoedebeleid²

3.1 Definities & terminologie

Binnen de Europese contouren stippelt Vlaanderen haar eigen regionaal armoedebeleid uit. De leidende principes in dit Vlaamse armoedebeleid zijn preventie, inclusie, activering, het realiseren van sociale grondrechten, aandacht voor de territoriale invalshoek en dialoog en participatie.

Preventie

inclusief beleid.

Het **activeringsdiscours** verlegt het accent van inkomenszekerheid naar actieve maatschappelijke participatie

De **sociale grondrechten**

Een **territoriale aanpak**

---

²Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 12/03/04, <http://www.wvc.vlaanderen.be/armoede/>

een **dialogoog met armen**

vormen **participatie** en emancipatie de sleutelbegrippen

Het Vlaams Actieplan Lokaal Sociaal Beleid is opgebouwd rond vier pijlers:

- de **coördinatieopdracht** van de lokale besturen;
- de **samenwerking** tussen het lokaal bestuur en de lokale actoren;
- de **organisatie** van een één loket- en doorverwijzingsfunctie in een sociaal huis;
- **participatie** aan het Lokaal Sociaal Beleid.

Participatie: Participatie kent vele gedaantes. Het gaat over deelnemen aan de samenleving op tal van levensdomeinen. Maar ook over het deelhebben, over empowerment, over de mogelijkheid om een stem te uiten in het debat dat invloed heeft op de eigen levenssituatie

3.2 De doelgroepen

ARMEN

De Vlaamse regering kiest expliciet voor het betrekken van de armen bij het beleid. Armen worden, waar mogelijk en gewenst, betrokken bij de voorbereiding en evaluatie van beleidsinitiatieven die hen aanbelangen

GEZIN

Het gezinsproject betekent ook de kans om zich als persoon, als individu te realiseren. Een ouder gezinnen, kanarme gezinnen, ...

PERSONEN IN CONTACT MET HET GERECHT

De opsluiting in de gevangenis is volgens hen voor een deel van de gedetineerdenbevolking niet alleen een voorlopig eindpunt maar ook een nieuw startpunt in een proces van sociale uitsluiting.

Zo werd in een recent Vlaams onderzoek van het Limburgs Universitair Centrum (LUC-Universiteit Hasselt) aangetoond dat gevangenzetting negatieve effecten sorteert op het vlak van gezinsrelaties: het behoud van een partnerrelatie komt in de verdrukking naarmate de detentieduur toeneemt (Lenaers, Van Haegendoren & Valgaeren, 2001).

CULTUUR

Culturele participatie wordt door onder meer vier factoren bepaald: het beschikbare geldbudget, het beschikbare tijdsbudget, de mate waarin men over de vaardigheden beschikt om culturele informatie te verwerken en statusoverwegingen

LAAGGESCHOOLDEN

Sociale uitsluiting is vandaag op vele domeinen immers terug te voeren op de breuklijn tussen hoog- en laaggeschoolden. Onderwijscurricula bepalen meer dan vroeger de posities die men kan innemen in het sociaal-economische leven. De doorstroom naar de arbeidsmarkt heeft meer kans op duurzaam succes wanneer men de juiste diploma's of kwalificaties behaalde

WERKLOZEN

Over de conjunctuurgolven heen blijven bepaalde groepen structureel uitgesloten: (combinaties van) kenmerken als nationaliteit, onderwijsniveau, leeftijd en geslacht bepalen nog steeds in belangrijke mate welke plaats men al dan niet kan verwerven in het

arbeidsmarktgebeuren. Laaggeschoolden, vrouwen, allochtonen, jongeren en ouderen vormen belangrijke doelgroepen.

GROEPEN MET MOEILIJKE HUISVESTING

Lagere inkomensklassen, daklozen, woonwagenbewoners

II WERKGELEGENHEID en UITSLUITING

1 Het Nationaal Actieplan Werkgelegenheid

1.1 Definities & terminologie³

Het nationaal actieplan voor de werkgelegenheid (NAP) is het verslag waarin de Belgische overheden een overzicht geven van de beleidspunten die uitgewerkt zijn in antwoord op de richtsnoeren en de aanbevelingen in het kader van het Europees werkgelegenheidsbeleid

Cohesie en sociale uitsluiting: Samen met het sociale beschermingssysteem zorgt de werkgelegenheidspolitiek voor de vermindering van het armoederisico, de inschakeling in het maatschappelijke leven, de handhaving van de levensstandaard

Gendergelijkheid: Dit is het verhogen van de activiteitsgraad van vrouwen en het verkleinen van de verschillen tussen mannen en vrouwen inzake werkgelegenheidsgraad en werkloosheidsgraad

Bevordering van de integratie en bestrijding van mensen met een achterstandspositie op de arbeidsmarkt: directe en indirecte discriminatie

1. **Directe discriminatie:** eenieder die verschillend behandeld wordt op grond van geslacht, etnische afstamming, ... zonder dat zulks objectief en redelijkerwijze gerechtvaardigd is
2. **Indirecte discriminatie:** Een ogenschijnlijke neutrale bepaling, maatstaf of handeling die discriminatoire praktijken met zich meebrengt

1.2 De doelgroepen

ALLOCHTONEN, ARBEIDSGEHANDICAPTEN, LAAGGESCHOOLDEN, Niet EU ONDERDANEN

2 Werkgelegenheid op Vlaams niveau

2.1 Definitie Structurele Projecten

Er zijn structurele projecten in Vlaanderen

- **Project Jobkanaal;** In het project Jobkanaal van het VOKA (VEV en de Vlaamse Kamers van Koophandel) bevorderen jobconsulenten de aanwerving van kansengroepen door bedrijven
- **Project KMO Servicepunt Diversiteit;** UNIZO heeft een KMO-Servicepunt Diversiteit opgezet. Het servicepunt sensibiliseert, verstrekt eerstelijnsinformatie,

---

³ Nationaal actieplan Werkgelegenheid 2003

biedt ondersteuning bij diversiteitsplannen en organiseert specifieke opleidingen; telkens wordt hierbij maatwerk voor de (kleinere) KMO geleverd. Daarnaast wordt een experiment Nederlands op de Werkvloer uitgetest met een aantal kleine pilootbedrijven

- **Projecten van de Vakbonden**; Bij de drie vakbonden worden diversiteitsconsulenten ingezet om beroepssecretarissen en afgevaardigden in de ondernemingen te sensibiliseren rond de evenredige arbeidsparticipatie van kansengroepen en diversiteit op de werkvloer
- **Project van het Forum van Etnisch-Culturele Minderheden**; Het project van het Forum van Etnisch-culturele Minderheden streeft een dubbel doel na. Enerzijds de uitbouw van één centrale ondersteuningsstructuur voor alle acties rond toeleiding (zowel door 'professionals' als vrijwilligers binnen de allochtone verenigingen), Daarnaast voorziet het project in een brugfunctie waardoor allochtone verenigingen geactiveerd en ondersteund worden bij het ontwikkelen van een grotere betrokkenheid bij het beleid van evenredige arbeidsdeelname
- **Project van de Organisatie GRIP** (gelijke rechten voor iedere persoon met een handicap) heeft als centraal doel de beleidsbeïnvloeding en sensibilisatie ten gunste van de doelgroep personen met een arbeidshandicap

2.2 Doelgroepen

In deze projecten gaan we op zoek naar de doelgroepen voor de projecten⁴ en het Werkgelegenhedenakkoord 2005-2006 voor Vlaanderen⁵

	Jobkanaal	Diversiteit	Vakbonden	Etnisch Cult Minderheden	GRIP
ouder wordende werkzoekenden	X		x		
personen met een handicap	X		x		x
Allochtonen	X	X	x	x	

	Jongeren	Ouderen	allochtonen
Mobiliteit van en naar de arbeidsmarkt	x		x
Kwaliteitsvolle arbeid		X	
Versterking beleid knelpuntberoepen	X		X
Beroepskwalificaties arbeidsmarkt	X		X

⁴

http://www2.vlaanderen.be/ned/sites/werk/diversiteit_structureleprojecten5.htm

⁵ http://www2.vlaanderen.be/ned/sites/werk/documenten/werk_akk_2005_2006.pdf